

Nr 47.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1919 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckta motioner om pensioner och understöd.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande angående nedan nämnda till utskottet hänvisade motioner rörande pensioner och understöd.

På sätt närmare inhämtas av utskottets utlåtande nr 46 angående vissa framställningar rörande pensioner och understöd å allmänna in-
dragningsstaten, har statskontoret beträffande åtskilliga till utskottet
hänvisade motioner i dessa ämnen, bland dem även nu ifrågavarande
med undantag av den i punkt 1 intagna, avgivit yttrande. För inne-
hållet i detta statskontorets yttrande kommer att vid de särskilda mo-
tionerna lämnas redogörelse.

1:o) I en inom andra kammaren av herrarn *Hamrin* och *Johanson* i Huskvarna väckt motion, nr 64, har hemställts, »att riksdagen måtte bevilja åt förre postköraren *Carl Gustaf Johansson* i Jönköping ett årligt understöd av 500 kronor för sin återstående livstid».

*Angående
årligt under-
stöd åt förre
postköraren
Carl Gustaf
Johansson.*

Motionärerna hava till stöd för sin framställning anfört följande:

»I en vid 1917 års riksdag av undertecknad *Johanson* väckt motion hemställdes, att riksdagen måtte bevilja åt postköraren *Carl Gustaf Johansson* i Jönköping ett årligt understöd av 500 kronor. Beträffande motiveringen hänvisa vi till nyssnämnda motion nr 68 i andra kammaren.

Bankoutskottet avstyrkte, sedan utskottet infordrat yttrande av statskontoret och detta ämbetsverk av generalpoststyrelsen, motionen och bifölls utskottets förslag av riksdagen.

I nyssnämnda uttalande av generalpoststyrelsen framhålles emellertid, att
Bihang till riksdagens protokoll 1919. 8 saml. 32 häft. (Nr 47.)

»framställningen om understöd åt med Johansson i viss mån jämförliga befattningshavare hava tidigare bifallits av Kungl. Majt och riksdagen». Statskontoret anförde för sin del, »att om än framdeles omständigheterna kunde bliva sådana, att billigtvis någon pension åt Johansson borde beredas, han dock f. n. ej syntes vara i något mera trängande behov av understöd». Anledningen till att vi härmed åter bringa frågan om pension eller understöd åt Johansson inför riksdagen är det förhållandet, att han numera efter trettiotvå års tjänstgöring vid uppnådda sjuttio års ålder nödgats upphöra med sina posttransporter för statens räkning. Orsaken härtill är, oavsett den höga åldern, att Johansson den 6 februari 1918 vid skötseln av sin för ifrågavarande transporter nödvändiga häst skadade sig mycket allvarligt och därför numera är oförmögen att utföra tyngre arbeten och sådant, som fordrar större grad av rörelseförmåga.

I sitt ovannämnda yttrande anför generalpoststyrelsen, att några särskilt ömmande omständigheter ej kunde anses föreligga. Förmodligen syftar detta på det sakförhållandet, att J. för år 1916 var taxerad för en inkomst av 800 kronor. Om detta belopp då kunde anses tillräckligt för en ytterst torftig försörjning, måste Johanssons möjligheter till en i någon mån bekymmerfri ålderdom nu te sig betydligt mörkare därigenom, att han mist sin inkomst av postköringen och endast är hänvisad att leva av sina små besparingar, vilka år 1916 lämnade en avkastning av 410 kronor. Med det nuvarande låga penningvärdet är det givetvis omöjligt, att detta belopp kan räcka till. Det synes oss därför, som om riksdagen i ett sådant fall som detta borde bevilja en gammal trotjänare åt staten en om ock blygsam pension.»

För frågans behandling har utskottet ansett det vara av vikt att från generalpoststyrelsen erhålla upplysning dels huruvida några nya omständigheter tillkommit av beskaffenhet att kunna inverka på frågans avgörande, dels ock, därest något understöd ansåges böra ifrågakomma, med vilket belopp detsamma enligt styrelsens mening borde utgå; och har i vederbörlig ordning yttrande i ärendet infordrats från nämnda styrelse, som anfört följande:

Generalpost-
styrelsen.

»Johansson har sedan den 1 maj 1883 till och med utgången av februari månad 1918 på grund av kontrakt med användande av egen häst besörjt posttransporterna inom Jönköpings stad. Orsaken att Johansson nu, vid uppnådda 70 års ålder, nödgats upphöra med sina transporter för postverkets räkning är, såsom i motionen uppgives — oavsett den höga åldern — att Johansson den 6 februari 1918 vid skötseln av sin för ifrågavarande transporter nödvändiga häst skadade sig allvarligt och därför numera är oförmögen att utföra tyngre arbete och sådant, som fordrar större grad av rörelseförmåga.

Enligt vad generalpoststyrelsen inhämtat, läser vid olycksfallet tillgått så, att Johansson under arbete med utfordringen av sin häst fallit utför en stege från höskullen till stallet och därvid brutit ena benet. Benbrottet har visserligen läkts, men Johanssons förmåga att stödja på benet har minskats så, att Johansson numera icke kan ägna sig åt sitt förra yrke.

I fråga om Johanssons nuvarande ekonomiska förhållanden har generalpost-

styrelsen inhämtat, att Johansson för år 1918 enligt bevillningsförordningen varit taxerad för inkomst av kapital till 370 kronor och för inkomst av rörelse, yrke eller eljest till 230 kronor, tillhoppa 600 kronor, med bevillningsfritt avdrag av 550 kronor. Enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt har Johansson taxerats för ett belopp av 100 kronor med lika stort avdrag enligt § 19 av förordningen.

Uppenbarligen är Johanssons ekonomiska belägenhet nu avsevärt sämre än år 1917 och han själv således nu i större behov av understöd än då. Och med hänsyn till dessa ömmande omständigheter måste frågan om beviljande av understöd åt honom anses vara värd allt behjärtande, varom generalpoststyrelsen helt naturligt är fullt ense med motionärerna. Men generalpoststyrelsen hyser starka betänkligheter mot att understöd skall lämnas under den nu föreslagna formen.

I sin förberörda skrivelse den 23 februari 1917 framhöll generalpoststyrelsen visserligen, att riksdagen vid några tidigare tillfällen beviljat understöd åt f. d. postförare, men generalpoststyrelsen betonade också därvid att, om det än föreläge en viss likhet mellan de göromål som ålåge en postförare, vilken fortskaffade post mellan postanstalter å skilda orter, och en posttransportör i en stad såsom Jönköping, det dock rådde en artskillnad mellan de olika uppdragen. På denna kvalitativa olikhet anser sig generalpoststyrelsen här ånyo böra hänvända uppmärksamheten. Den består huvudsakligen däruiti, att postföraren, utom i de mycket få undantagsfall, då postföringen äger rum under postiljonsbevakning, är på samma sätt som en posttjänsteman ansvarig för den medhavda postens vård och säkerhet, under det att vid posttransporterna inom en stad sådant ansvar påvilar särskild posttjänsteman, som medföljer transporterna och verkställer själva postutväxlingen. Åkaren, som för postverkets räkning på entreprenad utför sina körslor, kan icke anses intaga annan ställning i förhållande till postverket än vilken enskild företagare som hälst, vilken mot betingad ersättning, vari ingår skäligen företagarevinst, fullgjort något arbete åt postverket.

Det är av sådan anledning, som det kan sägas medföra vittgående konsekvenser, därest Johansson nu tillerkändes sådant understöd eller pension, som motionärerna satt i fråga.

I ett av de fall, som generalpoststyrelsen omnämnde i sin meraberörda skrivelse den 23 februari 1917, hade vederbörande ådragit sig allvarlig skada under tjänstutövning. Möjligen kan en postkörare, även om han ej har någon personlig befattning med den post han transporterar, anses på visst sätt vara i tjänsteutövning, då han fullgör postkörningen. Men under intet förhållande vill generalpoststyrelsen anse, att den skada Johansson ådragit sig, under det han i stallet skött om sin häst, skett under tjänsteutövning eller i arbete för postverkets räkning, även om skötseln avsåge den häst, som Johansson plägade använda vid posttransporterna. En motsatt uppfattning måste, även den, leda till betänkliga konsekvenser.

Med avseende å vad generalpoststyrelsen sålunda anført finner generalpoststyrelsen det icke vara i överensstämmelse med hittills tillämpade principer att tillerkänna Johansson föreslagna understöd, och generalpoststyrelsen anser sig under sådana förhållanden ej kunna angiva något belopp, med vilket ett eventuellt understöd till Johansson borde utgå.

Om emellertid riksdagen skulle finna sådana alldeles särskilda omständigheter

föreligga, att Johansson borde tilldelas understöd, synes dettas storlek böra bestämmas efter en särskild beräkningsgrund för detta fall.

Då poststationsföreståndare eller lantbrevbärare tillerkännes ålderdomsunderstöd, fastställes dettas belopp med ledning av, förutom vederbörandes behov av understöd, storleken av hans senaste årsinkomst från postverket, av vilken understödet får utgöra högst två tredjedelar. I det föreliggande fallet kunde givetvis denna princip icke få tillämpas så, att till grund lades den summa, 1,272 kronor, som för år 1917 utbetalats till Johansson för de av honom fullgjorda transporter. Ifrån denna summa måste då först dragas så mycket, att återstoden utgjorde Johanssons nettovinst av posttransporterna. Det så erhållna beloppet kunde därefter tänkas läggas till grund för beräkningen. Understödsbeloppet torde med sådan beräkningsgrund näppeligen kunna sättas så högt som det av motionärerna föreslagna, femhundra kronor.»

Utskottet.

Av utredningen i ärendet framgår, att Johansson förlidet år och således året efter det, då fråga om understöd åt honom senast förelåg till behandling, skadat sig, så att han numera icke kan ägna sig åt sitt förra yrke. Härtill kommer, att, enligt vad generalpoststyrelsen meddelat, Johanssons ekonomiska ställning nu är avsevärt sämre än år 1917 och han själv således i större behov av understöd än då. Med hänsyn till nu anförda ömmande omständigheter anser utskottet, om än vissa betänkligheter kunna anföras mot motionärernas förslag, likväl något understöd böra beredas Johansson under hans återstående livstid, och synes detta böra bestämmas till skäliga ansedda 300 kronor att utgå från och med den 1 januari 1919. Beloppet torde böra anvisas å det å postverkets stat för driftkostnader upptagna anslaget till understöd m. m. åt personer, som äro eller varit anställda i postverket eller anlåtats i dess ärenden.

Utskottet hemställer,

att riksdagen i anledning av förevarande motion II: 64 må medgiva, att förre postköraren Carl Gustaf Johansson i Huskvarna må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor, att utgå av det å postverkets stat för driftkostnader upptagna anslaget till understöd m. m. åt personer, som äro eller varit anställda i postverket eller anlåtats i dess ärenden.

2:o) I en inom första kammaren under nr 98 väckt motion har herr Rosén hemställt, »att riksdagen måtte bevilja förre poststationsföreståndaren P. O. Wännström i Björksele ett årligt understöd av 400 kronor.»

*Angående
årligt under-
stöd åt fö-
ra
poststations-
föreståndaren
P. O. Wänn-
ström.*

Till stöd för motionen anföres följande:

»För något år sedan nödgades poststationsföreståndaren P. O. Wännström i Björksele lämna sin befattning under omständigheter, som synas mig vara av den beskaffenhet, att, ehuru han icke varit i postverkets tjänst under 25 år, han likväl bör tillerkännas årligt understöd för långvarigt och plikttroget arbete.»

Motionären har till utskottet inlämnat en den 9 mars 1919 dagtecknad skrift av följande lydelse:

»Åberopande min motion, I: 98, får jag, med överlämnande av en del intyg rörande f. poststationsföreståndaren P. O. Wännström, härmed anföra följande.

Wännström har varit anställd som poststationsföreståndare i Björksele, Västerbottens län, från och med 1 september 1896 till och med utgången av år 1916, alltså i 20 år 4 månader. Under de två sista åren var hans avlöning i ett för allt 380 kronor per år, men ålåg det honom att utan ersättning hålla postlokal med lyse och bränsle. 1 september 1916 anhöll han hos kungl. generalpoststyrelsen om löneförhöjning med 100 kronor. Generalpoststyrelsen förklarade då befattningen ifråga ledig till ansökan, och en i byn boende bolagstjänsteman sökte befattningen på de villkor, Wännström åtnjutit. Emellertid skulle Wännström äga företrädesrätt till befattningen, om han ville åtnöja sig med en löneförhöjning av 20 kronor per år, alltså 400 kronor eller omkring 1 krona 9 öre per dag, inberäknat ersättning för lokal, bränsle och lyse. Wännström förklarade sig villig kvarstå i tjänsten, om lönen höjdes med 80 kronor till 460 kronor eller omkring 1 krona 25 öre per dag. Generalpoststyrelsen ansåg dock denna förhöjning allt för stor för en person, som tjänt postverket oförvitligt i 20 år, och antog den andra sökanden.

Byamännen ville emellertid behålla sin gamla poststationsföreståndare och trädde därför emellan med en insamling, varigenom Wännström skulle erhålla det belopp, som utgjorde skillnaden mellan vad Wännström begärde och vad kungl. generalpoststyrelsen ansett sig kunna betala. När meddelandet om sakens ordnande på detta sätt ingått till vederbörande postmästare, var dock platsen redan tillsatt med ny innehavare.

Jag tillåter mig återgiva några rader ur ett brev från postmästaren H. Sjöström i Lycksele till mig angående Wännström. Han skriver:

»— — — Emellertid skulle jag intet hållre se än att den avgångne poststationsföreståndaren bleve soulagerad på något vis och hälst genom erhållande av statspension eller understöd. Detta anser jag ej böra sättas lägre än 300 kronor för år i betraktande av hans långa, oförvitliga och dugande arbete i postverkets tjänst. — — —»

Med stöd av vad sålunda anförts och av bifogade handlingar tillåter jag mig vördsamt hemställa, att bankoutskottet måtte tillstyrka min ifrågavarande motion.»

Åberopade handlingar äro av följande innehåll:

Åldersbevis.

Att f. d. poststationsföreståndaren Per Oskar Wännström i Björksele by är född den 24 februari 1872 (sjuttiotvå), i Lycksele församling i Västerbottens län, betygar Lycksele församling i Västerbottens län den 4 februari år 1919.

Ivar Zetterquist.

Komminister.

Meddelande.

Från postmästaren i Lycksele
den 7 november 1916.

Till poststationsföreståndaren,
Björksele.

I anledning av eder uppsägning av poststationsföreståndarebefattningen får jag i anslutning till i ärendet fört telefonsamtal härmed tillspörja eder, om ni är villig kvarstå vid befattningen som poststationsföreståndare mot nuvarande arvode.

Om ej, torde ni meddela, mot vilket lägsta arvode ni är villig fortfarande kvarstå.

Vill meddela, att anbud å befattningen inkommit från kompetent person, vilken endast fordrar samma inkomst ni nu har.

Enligt mitt förmenande vore det skäl söka behålla befattningen de återstående knappa fem åren för att bekomma det understöd, vartill poststationsföreståndare numera äro berättigade. Svar snarast.

H. Sjöström.

Lycksele den 29 januari 1917.

Till herr P. O. Wännström, Björksele.

Härmed tjänstgöringsbetyget. Det var ju beklagligt, att byn skulle besluta sig så sent, att ändring hann ske.

Det kan nu emellertid ej hjälpas, men tråkigt var det. I hast vänligen

H. Sjöström.

Tjänstgöringsbetyg.

Förre poststationsföreståndaren i Björksele Pehr Oskar Wännström, vilken den 1 januari detta år på egen begäran avgått från befattningen, har i anledning därav anhållit om tjänstgöringsbetyg.

Och får jag på grund härav lämna honom det vitsord, att han, som alltsedan den 1 september 1896 fungerat som befattningshavare t. o. m. utgången av år 1916, städse med största duglighet, plikttrohet och nit fullgjort honom åliggande göromål, såväl under den tid av över fem år jag här tjänstgjort som postmästare, som under mina företrädares tjänstetid här, vilket försäkras.

Å tjänstens vägnar

H. Sjöström.

Postmästare.

Att f. d. poststationsföreståndaren Per Oskar Wännström i Björksele by dels genom lytthet i sitt vänstra ben och dels genom tidtals oförmåga att använda sin högra arm därigenom är urståndsatt att utföra sådana tyngre och krävande ar-

beten, som erfordras för hans bärning och yrke, och att han fördenskull synes vara väl förtjänt av den pension, som av honom sökes på grund av hans föregående långa tjänstgöring inom postverket, intygas härmed på begäran och enligt den personliga kännedom undertecknad äger om P. O. Wännström.

Björksele den 4 februari 1919.

Ivar Zetterquist.

Komminister.

På begäran av P. O. Wännström får jag härmed intyga att nämnda Wännström är genom sjukdom och värk totalt nedbruten, med kroppskrafter alldeles oförmögen till all sorts tyngre kroppsarbete. Intygas på heder och samvete.

Björksele den 4 februari 1919.

Erik Finnberg.

Fjärdingsman och kommunalfullmäktig.

På anmodan av statskontoret har generalpoststyrelsen avgivit yttrande och däri anfört följande:

Generalpoststyrelsen.

»Per Oskar Wännström, som är född den 24 mars 1872, antogs genom kontrakt den 16 juli 1896 för tiden från och med den 1 september 1896 till poststationsföreståndare i Björksele, vilken befattning han innehade till och med utgången av år 1916.

Sedan Wännström icke kunnat meddelas under år 1916 sökt tillstånd att flytta poststationen i Björksele från dess dåvarande inom Björksele by centralt belägna plats till en av Wännström nyuppförd byggnad, belägen cirka 2 1/2 kilometer därifrån och sedan Wännström förklarar sig icke vidare kunna uppehålla sin poststationsföreståndarebefattning mot ditintills utgående arvode, uppsade han till upphörande med utgången av december månad 1916 sitt kontrakt med postverket.

Då annan lämplig person ingivit anbud å befattningens övertagande från och med den 1 januari 1917 mot samma ersättning som Wännström ditintills åtnjutit, vilken ersättning ur postverkets synpunkt ansåges stå i lämpligt förhållande till uppbörden vid poststationen och det med dess skötande förenade arbete och ansvar, blev nytt avtal med Wännström icke träffat.

Vid sin avgång som poststationsföreståndare hade Wännström uppnått en levnadsålder av 44 år 9 månader och en tjänsteålder av 20 år 4 månader.

Sitt arbete i postverkets tjänst, vilket arbete på grund av den obetydliga rörelsen vid poststationen varit av synnerligen lindrig beskaffenhet, hade Wännström skött på ett förtjänstfullt sätt.

I arvode för poststationens skötande har Wännström uppburit,

100 kronor för år under tiden 1 september 1896—30 september 1899

300 » » » » » 1 oktober 1899—31 december 1916,

varjämte utgått särskilt biträdesanslag av 60 kronor för år från och med den 1 juli 1915.

I fråga om Wännströms ekonomiska förhållanden har generalpoststyrelsen inhämtat, att Wännström äger och brukar ett till 12,500 kronor taxeringsvärderat hemman och att han enligt 1918 års taxeringslängd varit taxerad till 500 kronor för bevilling och 1,800 kronor för inkomst- och förmögenhetsskatt. Den omnämnda

inkomstskatten har emellertid uppgivits utgöra avkastningen för tre år av den till hemmanet hörande skogen. Det har vidare intygats, att Wännström på grund av lamhet i vänstra benet är oförmögen till tyngre arbete samt att han underhåller hushållerska och ett fosterbarn om 11 år.

Att, såsom i motionen föreslagits, tilldela Wännström årligt understöd skulle strida mot de principer, som hittills legat till grund för dylikt understöds meddelande, enär Wännström varken på grund av poststationens indragning eller av hälsoskäl eller annan anledning, vartill han icke varit vållande, nödgats frånträda sin befattning. Även med hänsyn till vad upplysts om Wännströms ekonomiska förhållanden skulle ej heller jämlikt de principer, som i detta hänseende hittills tillämpats, något understöd kunna tillerkännas Wännström, i varje fall icke med det högsta belopp, som kunde ifrågakomma, eller 200 kronor, motsvarande två tredjedelar av hans senaste arvode.»

Statskontoret.

I likhet med generalpoststyrelsen anser statskontoret, att tilldelande av understöd åt Wännström skulle strida mot de principer, som hittills legat till grund för beviljande av dylika understöd.

Utskottet.

I likhet med såväl generalpoststyrelsen som statskontoret anser utskottet, att tilldelande av understöd åt Wännström skulle strida mot de principer, som hittills legat till grund för beviljande av dylika understöd. Under sådana förhållanden finner utskottet sig böra avstyrka bifall till motionen och hemställer,

att förevarande motion I: 98 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Angående årligt understöd åt förre poststationsföreståndaren N. A. E. Rhén.

3:o) I en inom andra kammaren av herr *Rehn* väckt motion, nr 228, har hemställts »att riksdagen måtte medgiva, att före poststationsföreståndaren *Nils Alfred Emanuel Rhén* i Dorotea må äga att från och med innevarande år under sin återstående livstid å postverkets pensionsstat uppbära ett årligt understöd av 300 kronor».

Till stöd för motionen har anförts följande:

»När inlandsbanan år 1915 öppnades för allmän trafik till Dorotea, blev därvarande poststation förflyttad till järnvägsstationen. Den person, *Nils Alfred Emanuel Rhén*, som dessförinnan under en lång följd av år förestått poststationen i Dorotea kyrkoby, blev genom denna förflyttning entledigad från sin befattning.

Ehuru den tid *Rhén* varit anställd som poststationsföreståndare, enligt vad som framgår av bilagda meddelande från generalpoststyrelsen (bil. I), icke uppgår till mer än 17 år och 7 månader, har han dock i själva verket skött poststationen i fråga under närmast 22 års tid, enär han enligt intyg av kyrkoherde *Himmelstrand* (bil. II) under mer än 4 år före tillträdet av denna befattning biträdde sin fader,

som då var poststationsföreståndare i Dorotea, vilken biträdessyssla lär ha omfattat så gott som allt egentligt arbete å stationen.

Tjänstgöringen vid denna station synes också, såsom av postmästare Anderssons intyg (bil. III) framgår, hava varit »i hög grad betungande» särskilt på grund därav att post, som passerat Dorotea å tre olika linjer, ankommit dit och avgått därifrån å sådan tid på dygnet, att »postarbetet måst pågå *hela* natten under fem nätter i veckan». Under dagen har poststationen givetvis måst hållas öppen för betjäning av den mera lokala allmänheten.

Sedan Rhén frånträdde postbefattningen, har han hos kungl. generalpoststyrelsen gjort framställning om årligt understöd, men har denna framställning med hänsyn till att han ej innehaft befattningen under minst 25 år icke kunnat bifallas. Rhén, som har hustru och fem minderåriga barn att försörja, uppehåller för närvarande en fjärdingsmansbefattning i Dorotea och åtnjuter härför, enligt intyg av landsfiskalen Wallmark (bil. IV), en årlig lön av 700 kronor samt för innevarande år ett extra lönetillägg å 300 kronor, som kommunen på grund av ömmande omständigheter och väl vitsordad tjänstgöring beviljat honom. Själv äger han tvenne små hemmansdelar i olika byar inom Dorotea socken, den ena hemmansdelen taxerad till 200 och den andra till 1,500 kronor. Men enligt samstämmade intyg av kyrkoherden och landsfiskalen befinner sig Rhén dock i sådan ekonomisk ställning, att han anses vara i verkligt behov av någon pension såsom poststationsföreståndare, vartill han även anses hava gjort sig väl förtjänt.

I brev till mig har Rhén uppgivit, att han, som från sin tidiga ungdom ägnat sina bästa krafter åt arbetet i postverkets tjänst, vilket arbete han dock genom omständigheternas makt men utan eget förvållande nödgats avbryta, icke tillräckligt satt sig in i något annat, som nu kunnat ge utsikt till nödortfödig bärgning, samt att den lilla fastighet han har, lämnar så obetydlig avkastning, att han omöjligt därav kan hava sin utkomst och därför skulle känna sig tacksam för något om än aldrig så ringa understöd.

Ehuru Rhén ännu icke hunnit till den ålder, då företagsamhetsförmågan av sådan anledning kan anses väsentligt försvagad, torde dock den långa tid han ständigt ägnat åt ett mera mekaniskt expeditjonsarbete ha utövat ett visst ofördelaktigt inflytande på den energi, som är nödvändig för att på ett nytt, främmande verksamhetsområde kunna slå sig fram i livet. Genom en alltmer tilltagande dövhet som besvärar honom (se landsfiskalens intyg) lär det vara troligt, att han snart även måste lämna sin fjärdingsmansbefattning, vilken omständighet givetvis bidrager till att hans utsikter för framtiden måste te sig mycket bekymmersamma. Det torde vara överflödigt nämna, att den avlöning han såsom poststationsföreståndare uppburit, och de inkomster i övrigt, som han kunnat förskaffa sig, icke medgivit någon som helst besparing, hur anspråkslöst familjen än inrättat sitt levnadssätt.

Poststationsföreståndarebefattningen i Dorotea har ända från sin tillblivelse år 1863 innehaft och övergått från far till son inom den Rhénska slakten, först av länsmannen Eleazar Rhén, sedan av dennes son Nils Rhén, vilken i sin tur överlämnade befattningen till sin son här ifrågavarande Nils Alfred Emanuel Rhén, så snart denne uppnådde myndig ålder. Befattningen lär efter vad som uppgivits städså hava skötts på ett plikttroget och för såväl postverket som allmänheten tillfredsställande sätt. Vad den sistnämnde befattningshavaren vidkommer, styrkes detta till fullo av bilagda intyg från olika postmästare vid de postkontor, varunder stationen i fråga sorterat.»

Då riksdagen vid många föregående tillfällen visat sin hjälpsamhet genom att bevilja understöd åt behövande f. d. befattningshavare, som annars icke varit därtill lagligen berättigade, har motionären gjort sin ovannämnda hemställan.

Beträffande vid motionen fogade intyg får utskottet hänvisa till motionen.

Generalpost-
styrelsen.

På anmodan av statskontoret har generalpoststyrelsen avgivit yttrande i ärendet och däri anfört följande:

»Nils Alfred Emanuel Rhén, född den 23 februari 1876, antogs genom personligt kontrakt den 15 februari 1898 från och med den 1 april 1898 till poststationsföreståndare i Dorotea. Denna befattning innehade han till utgången av oktober månad 1915, då han måste frånträda densamma, på grund av att dåvarande, inom Dorotea by belägna poststation i samband med bandelens Hoting-Dorotea upplåtande för allmän trafik indrogs och poststation i stället inrättades i förening med den nya järnvägsstationen i Dorotea.

Rhéns tjänstgöring, som på grund av de vid poststationen förekommande nattposterna måste anses hava varit särdeles ansträngande, är, såsom även de vid motionen fogade intyg utvisa, förtjänt av gott vitsord.

För helt år räknat har Rhén i arvode för poststationens skötande uppburit:

400 kronor	under tiden	1 april 1898—30 juni 1908,
480 »	»	» 1 juli 1908—30 juni 1913,
600 »	»	» 1 juli 1913—31 oktober 1915,

Därjämte har utgått biträdesanslag med olika belopp.

Vid sin avgång från poststationsföreståndarebefattningen hade Rhén uppnått en levnadsålder av 39 år 8 månader och en tjänsteålder av 17 år 7 månader.

I motionen åberopas emellertid, att Rhén jämlikt vid motionen fogat intyg från kyrkoherden F. T. Himmelstrand i Dorotea före antagandet till poststationsföreståndare under mer än 4 år biträtt sin fader, som då var poststationsföreståndare i Dorotea. Denna biträdessyssla lär hava omfattat så gott som allt egentligt arbete å stationen. Generalpoststyrelsen är visserligen icke i tillfälle att med stöd av här befintliga handlingar kunna kontrollera denna uppgift, men postmästaren i Strömsund har meddelat, att Rhén under cirka sex år tjänstgjort såsom biträde hos fadern å poststationen i Dorotea.

I skrivelse den 9 juli 1916 hade Rhén anhållit att komma i åtnjutande av årligt understöd, vilken ansökning generalpoststyrelsen med hänsyn till då gällande bestämmelser angående ålderdomsunderstöd åt poststationsföreståndare fann sig förhindrad att tillstyrka.

Emellertid har Kungl. Maj:t sedermera jämlikt nådigt brev den 28 juni 1918 meddelat vissa ändrade bestämmelser i fråga om ålderdomsunderstöd åt poststationsföreståndare, innefattande bland annat att poststationsföreståndare med kortare tjänstetid än 25 år må undantagsvis och särskilt när vederbörande därjämte antingen före eller efter sin tjänstetid såsom poststationsföreståndare tjänstgjort i annan egenskap vid postverket kunna tilldelas dylikt understöd.

Med hänsyn därtill att Rhéns sammanlagda tjänstgöringstid vid postverket uppgår till 22 å 24 år, och då det styrkts, att han är i behov av understöd, samt då han måst frånträda sin befattning såsom poststationsföreståndare i Dorotea på grund av förhållanden, varöver han själv icke kunnat råda, finner generalpoststyrelsen inga principiella skäl hindra, att Rhén tillerkännes årligt understöd. Med hänsyn därtill att den tjänstetid, han uti nu ifrågavarande hänsende äger räkna sig till godo, icke uppgår till fullt 25 år och då han vid jämförelsevis unga år frånträtt sin befattning, bör, enligt hittills tillämpade principer, vidtagas någon reduktion av understödsbeloppet, vilket enligt gällande bestämmelser kan utgå med högst 400 kronor.

Generalpoststyrelsen har icke något att erinra mot det av motionären föreslagna belopp, 300 kronor.»

Statskontoret har för egen del anfört:

Statskontoret.

»Av handlingarna framgår, att anledningen till att Rhén nödgats lämna sin anställning i postverket varit den, att den poststation i Dorotea by, som han förestod, blivit i samband med upplåtande för allmän trafik av bandelen Hoting-Dorotea förflyttad till järnvägsstationen i Dorotea. Vid sådant förhållande och då Rhén synes kunna räkna inemot 24 år i postverkets tjänst, instämmer statskontoret i generalpoststyrelsens mening, att ett årligt understöd till föreslaget belopp av 300 kronor billigtvis må honom beviljas. Understödet synes böra anvisas att utgå av det å postverkets stat för driftkostnader upptagna anslaget till understöd m. m. åt personer, som äro eller varit anställda i postverket eller anlåtats i dess ärenden.»

Då Rhén kan räkna sig tillgodo en sammanlagd tjänstetid i postverket av inemot 24 år och då, enligt vad utredningen giver vid handen, han synes vara i behov av understöd, anser även utskottet, att han billigtvis bör komma i åtnjutande av ett årligt understöd av statsverket; och har utskottet icke något att erinra mot det av motionären föreslagna beloppet. Understödet torde böra anvisas att utgå på sätt statskontoret föreslagit och tillerkännas Rhén från och med den 1 januari 1919.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 228, må medgiva, att förre poststationsföreståndaren Nils Alfred Emanuel Rhén i Dorotea må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor, att utgå av det å postverkets stat för driftkostnader upptagna anslaget till understöd m. m. åt personer, som äro eller varit anställda i postverket eller anlåtats i dess ärenden.

Angående
tilläggspen-
sioner åt
vissa f. d.
befattnings-
havare vid
statens järn-
vägar.

4:o) I en inom första kammaren av herr *Gullberg* jämte tre andra av kammarens ledamöter väckt motion, nr 24, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att de befattningshavare vid statens järnvägar, som avgått med pension under åren 1915, 1916, 1917 och 1918 måtte erhålla pension även på det lönetillägg, som de åtnjutit vid tiden för sin avgång ur tjänsten».

Till stöd för motionen har anförts följande:

»Som bekant tillämpas från 1919 års ingång ny lönestat för befattningshavare vid statens järnvägar. Härigenom komma också dessas pensionsförhållanden att bliva väsentligt bättre, än de varit förut. För de befattningshavare däremot, som på grund av ålder tvingats att avgå åren närmast före 1919, och för vilka således beräknas pension efter de gamla lönerna, blir ställningen allt annat än god. Genom ogynnsamma omständigheter blev lönekommitténs arbete fördröjt, och riksdagen beviljade för den skull under 1915—1918 de lägst avlönade ett provisoriskt lönetillägg. Det synes då vara billigt och rätt, att samma personer finge tillgodonjuta pension jämväl på detta fyllnadsbelopp, utöver den de åtnjutit på ordinarie lön. För staten blir detta i alla fall en mindre utgift, än den som skulle utgått, om, som väntat var, den nya lönestaten blivit färdig några år tidigare. Genom uppgifter från kungl. järnvägsstyrelsen ha vi inhämtat, att år 1915, det första år under vilket lönetillägg beviljades, avgingo 106; 1916 avgingo 96; 1917 avgingo 94, och 1918 avgingo 1,907.¹⁾ Lönetilläggen voro av varierande storlek, men uppgingo under intet av dessa år till mer än 500 kronor. Alltså skulle pensionssökningarna icke bliva synnerligen stora.»

Järnvägs-
styrelsen.

På anmodan av statskontoret har järnvägsstyrelsen i avgivet yttrande anført följande:

»Tillfälligt lönetillägg av det slag, som avses i motionen om tilläggs pensioner åt vissa f. d. befattningshavare vid statens järnvägar, tillkom under åren 1915 och 1916 endast tjänstemän av lägre grad, vilkas arvode icke översteg 1.500 kronor. Lönetillägget utgick enligt fastställda grunder med följande belopp, nämligen:

till tjänsteman, vars ordinarie arvode icke översteg 1.140 kronor, med 120 kronor,

till tjänsteman, vars ordinarie arvode översteg 1.140 kronor, men icke 1.380 kronor, med 90 kronor, samt

till tjänsteman, vars ordinarie arvode översteg 1.380 kronor, men icke 1.500 kronor, med 60 kronor.

I samband med fastställande av grunder för utbetalning av tillfälligt lönetillägg under år 1917 åt förenämnda personal medgav 1916 års riksdag, att till dylika befattningshavare finge, förutom det tillfälliga lönetillägg, vilket förut för år 1916 beviljats, under samma år utgå halva det belopp, varmed lönetillägget enligt de ovanberörda för år 1917 antagna grunder kunde överskjuta det för år 1916 utgående lönetillägget. Enligt dessa för år 1917 antagna grunder skulle lönetillägget utgå med följande belopp, nämligen:

¹⁾ Tryckfel. Skall vara 107. Jämför järnvägsstyrelsens yttrande.

a) till tjänsteman, vilkens arvode icke överstiger 1,020 kronor och som därjämte uppbär kontant ersättning för bostad och bränsle, 180 kronor;

b) till tjänsteman, tillhörande lägsta avlöningsgruppen (arvode 840—1,140 kronor), vilkens arvode icke överstiger 1,020 kronor och som därjämte innehar bostad in natura, 160 kronor;

c) till tjänsteman, tillhörande högre avlöningsgrupp än som i b) sägs, vilkens arvode icke överstiger 1,020 kronor och som därjämte innehar bostad in natura om högst 1 rum och kök eller en därmed likvärdig lägenhet om 2 rum och kök, 160 kronor;

d) till tjänsteman, tillhörande högre avlöningsgrupp än som i b) sägs, vilkens arvode icke överstiger 1,020 kronor och som därjämte innehar bostad in natura av högre storlek än som i c) angivits, 120 kronor;

e) till tjänsteman, vilkens arvode överstiger 1,020 kronor men icke 1,140 kronor och som därjämte uppbär kontant ersättning för bostad och bränsle, 140 kronor;

f) till tjänsteman, vilkens arvode överstiger 1,020 men icke 1,140 kronor och som därjämte innehar bostad in natura 120 kronor;

g) till tjänsteman, vilkens arvode överstiger 1,140 kronor men ej 1,380 kronor och som därjämte uppbär kontant ersättning för bostad och bränsle, 110 kronor;

h) till tjänsteman, vilkens arvode överstiger 1,140 kronor men icke 1,380 kronor och som därjämte innehar bostad in natura, 90 kronor;

i) till tjänsteman, vilkens arvode överstiger 1,380 men icke 1,500 kronor och som därjämte uppbär kontant ersättning för bostad och bränsle, 80 kronor; samt

j) till tjänsteman, vilkens arvode överstiger 1,380 men icke 1,500 kronor och som därjämte innehar bostad in natura, 60 kronor.

I anledning av framställd proposition samt en i ämnet väckt motion beslöt 1917 års riksdag att med ändring av 1916 års riksdags ovannämnda beslut angående tillfälligt lönetillägg under år 1917 medgiva, att under vart och ett av åren 1917 och 1918 finge utgå tillfälligt lönetillägg till tjänstemän av såväl lägre som högre grad vid statens järnvägar enligt nedanstående grunder:

Arvode	Tillfälligt lönetillägg till tjänsteman, placerad å ort, där ersättning för bostad och bränsle utgår med 20 % av arvodet		
	Manlig tjänsteman, vilken åtnjuter		Kvinnlig tjänsteman
	Bostad och bränsle in natura	Ersättning för bostad och bränsle	
720	270	300	—
780	270	300	—
840	270	300	240
900	270	300	240
960	270	300	240
1,020	270	300	220
1,080	230	260	200
1,140	230	260	200
1,200	190	220	200
1,260	190	220	—
1,380	190	220	—
1,500	170	200	150
1,800	170	200	100
2,100	170	200	50
2,400	170	200	—
2,700	170	200	—
3,000	170	200	—
3,300	150	180 ¹⁾	—

För tjänsteman, placerad å ort, där ersättningen för bostad och bränsle bestämts till respektive 25, 30, 35 eller 40 procent av arvodet, utgår tillfälligt lönetillägg, vare sig tjänstemannen tilldelats fri bostad med bränsle eller uppbär konstant ersättning därför, med respektive 5, 10, 15 och 20 procent högre belopp än som enligt ovanstående tabell skulle hava tillkommit tjänstemannen, därest han varit placerad å ort, där ersättningen för bostad och bränsle utgår med 20 procent av arvodet. Uppkommande brutet kronotal avrundas därvid uppåt.

I den föreliggande motionen med förslag, att de befattningshavare vid statens järnvägar, som avgått med pension under åren 1915—1918, måtte erhålla pension även på det lönetillägg, som de åtnjöt vid tiden för sin avgång ur tjänsten, säga sig motionärerna hava genom uppgift från kungl. styrelsen inhämtat, att år 1915 avgått 106 sådana befattningshavare, samt att motsvarande antal varit för år 1916 96, för år 1917 94 och för år 1918 1,907. Beträffande dessa uppgifter tillåter sig styrelsen, under frambållande att de lämnats endast under hand från

¹⁾ Tjänsteman i järnvägsstyrelsen, för vilken begynnelsearvodet enligt avlöningsreglementet är bestämt till 3,300 kronor, är dock undantagen från åtnjutande av tillfälligt lönetillägg.

en tjänsteman å ett av styrelsens kontor, anmärka, att desamma så till vida oriktigt återgivits i motionen, att antalet befattningshavare med tillfälligt lönetillägg, som avgått med pension under år 1918 däri uppgivits till 1,907 i stället för det av bemälda tjänsteman angivna antalet 107.

Det i motionen framställda förslaget synes gå ut på att bereda en var av de däri avsedda f. d. befattningshavarna en tilläggs-pension, beräknad å årliga beloppet av det tillfälliga lönetillägg, han vid avgången ur statens järnvägars tjänst faktiskt uppbar. Såsom framgår av det här ovan anförda, hava de under åren 1916, 1917 och 1918 åtnjutna lönetilläggen varit för befattninghavare med samma arvode av olika belopp, allteftersom vederbörande åtnjutit bostad in natura eller icke. Beträffande de under åren 1917 och 1918 åtnjutna tilläggen så hava dessas storlek jämväl varit beroende av, huruvida vederbörande varit placerad på ort, där ersättning för bostad och bränsle bestämts till resp. 20, 25, 30, 35 eller 40 procent. Enligt de i lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar stadgade grunder för beräkning av pensionens belopp, skall emellertid hänsyn icke tagas till den ställning vederbörande vid avgången ur tjänsten intagit i fråga om avlöningsformen fri bostad med bränsle eller ersättning därför och icke heller till den omständigheten, att han då varit placerad å en ort, där sistnämnda ersättning utgått med högre belopp än å 20-procents-ort. Dessa grunder synas kungl. styrelsen böra komma till tillämpning jämväl vid beräkning av de nu ifrågasatta tilläggs-pensionerna. Beträffande f. d. befattningshavare, som avgått under åren 1916, 1917 och 1918 och därvid åtnjutit tillfälligt lönetillägg med annat belopp än det här nedan avsedda, bör alltså vid denna beräkning vederbörandes tilläggs-pension bestämmas till viss procent av det tillfälliga lönetillägg, som utgått till en med honom i avseende å arvode likställd befattningshavare, vilken åtnjutit ersättning för bostad och bränsle och — därest fråga är om befattningshavare, som avgått efter år 1916 — varit placerad å ort, där dylik ersättning utgått med 20 procent av arvodet.

Med anledning av motionen har genom styrelsens försorg utredning verkställt dels beträffande antalet f. d. befattningshavare, varom här är fråga, dels beträffande den kostnad, som beviljande av tilläggs-pension åt dessa i enlighet med ovan angivna grunder skulle, under förutsättning att berörda förmån finge åtnjutas från ingången av år 1919, medföra för statsverket under samma år. Denna utredning har givit vid handen

att under åren 1915—1918 följande antal befattningshavare av ifrågavarande slag avgått med pension ur statens järnvägars tjänst, nämligen:

år 1915	116	befattningshavare
» 1916	91	»
» 1917.....	140	»
» 1918.....	97	»

Summa 444 befattningshavare

samt att kostnaden för tilläggs-pension åt dem, beräknad i enlighet med förenämnda grunder, skulle under år 1919 utgöra omkring 53,000 kronor.

Vid beräkning av denna kostnad har tilläggs-pensionen åt en var beräknats utgöra det belopp, som motsvarar samma procent av lönetillägget, efter vilken vederbörandes pension vid avgången ur tjänsten blivit bestämd.

Då såsom motionärerna framhållit, den löneförbättring, som vid tillsättande av 1914 års kommitté angående avlöningsförhållandena vid statens järnvägar var avsedd att beredas personalen vid densamma, blivit genom ogynnsamma omständigheter avsevärt fördröjd, och det ansetts vara av förhållandena påkallat att i avvaktan på denna löne reglering bevilja provisoriska lönetillägg åt de lägst avlönade personalgrupperna, synes det styrelsen icke vara något att erinra mot, att de befattningshavare, som vid sin avgång ur statens järnvägars tjänst varit i åtnjutande av dylikt tillägg, beredes jämväl förmånen att få tillgodoräkna sig detta tillägg i pensionshänseende i den omfattning ovan angivits.»

Statskontoret.

Statskontoret har för egen del anfört följande:

»I motionen nr I:24 har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att de befattningshavare vid statens järnvägar, som avgått med pension under åren 1915—1918 måtte erhålla pension även på det lönetillägg, som de åtnjutit vid tiden för sin avgång ur tjänsten. Häröver har kungl. järnvägsstyrelsen yttrat sig i bilagda skrivelse av den 15 innevarande mars och därvid framlagt förslag till de grunder, som enligt styrelsens mening borde tillämpas vid beviljande av de ifrågasatta tilläggspensionerna, ävensom meddelat uppgift å antalet pensionärer, som därav kunde bli delaktiga, och å den beräknade kostnaden för ett år. Med hänsyn särskilt därtill, att den redan år 1914 påbörjade utredningen angående löne reglering för personalen vid statens järnvägar blivit genom ogynnsamma omständigheter avsevärt fördröjd, har styrelsen ansett någon erinran icke vara att göra mot bifall till motionen i den omfattning, som av styrelsens förslag närmare framgår. För egen del får kungl. statskontoret fästa uppmärksamheten däpå, att en provisorisk löne reglering icke i allmänhet ansetts böra medföra en motsvarande reglering av pensionsförhållandena. Exempelvis kan erinras, att, efter det under år 1907 och närmast påföljande åren löne regleringar genomförts för flertalet centrala ämbetsverk med därav följande förbättring även i pensionshänseende, för statsdepartementen och vissa centrala ämbetsverk fortfarande gällde endast provisorisk löne reglering, som icke medförde någon som helst förbättring av pensionsbeloppen. Under denna tid avgående tjänst innehavare, som åtnjutit provisoriskt lönetillägg, fick alltså en lägre pension än motsvarande *samtidigt* avgående tjänst innehavare vid nyreglerat verk. Först under de allra sista åren hava tilläggspensioner i några särskilda fall på Kungl. Majts framställningar blivit av riksdagen beviljade. Emellertid torde det icke kunna förnekas, att billighetsskäl tala för en åtgärd i motionens syfte. Därest med hänsyn härtill tilläggspensioner anses böra beviljas, håller kungl. statskontoret före, att de av kungl. järnvägsstyrelsen angivna grunder böra komma till tillämpning samt att tilläggspensionerna böra utgå av trafikmedel och åtnjutas först från och med ingången av år 1919. Ett annat förfarande i sistberörda avseende skulle säkerligen medföra oreda och krav på krigstidstillägg å tilläggspensioner för de förflutna åren.»

Utskottet.

Med hänsyn därtill, att såsom järnvägsstyrelsen i sitt yttrande erinrar den redan år 1914 påbörjade utredningen angående löne reglering för personalen vid statens järnvägar blivit genom ogynnsamma omständigheter avsevärt fördröjd och i följd härav det ansetts lämpligt att i avvaktan på en blivande löne reglering bevilja provisoriska lönetillägg åt

de lägst avlönade personalgrupperna, synes billigheten fordra, att de befattningshavare, som vid sin avgång ur statens järnvägars tjänst åtnjutit sådant tillägg, må få tillgodoräkna sig detta tillägg även i pensionshänseende. Därvid synas de av järnvägsstyrelsen angivna grunderna böra komma till tillämpning. Tilläggs pensionerna torde böra anvisas att utgå av trafikmedel och komma vederbörande tillgodo från och med innevarande års början.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 24, må medgiva, att de befattningshavare vid statens järnvägar, som avgått med pension under åren 1915—1918, må från och med den 1 januari 1919 erhålla tilläggs pension i enlighet med de grunder, som här ovan av järnvägsstyrelsen angivits att utgå av trafikmedel.

5:o) I en inom första kammaren under nr 64 av herr *Rosén* väckt motion hemställes, »att riksdagen måtte bevilja förre extra banvakten *Erik Jonsson* från Eriksborg i Vännäs socken ett årligt understöd av 500 kronor, att utgå från och med år 1919».

Angående årligt understöd åt förre extra banvakten E. Jonsson.

Till stöd för motionen anföres följande:

»Den 31 juli 1912 blev extra banvakten *Erik Jonsson* överkörd av ett växeltåg invid Vännäs järnvägsstation, varvid båda benen krossades, det högra strax nedanför knäet och det vänstra strax intill foten. *Jonsson*, som efter olycksfallet under flera månader vårdades å Umeå lasarett, hade av egna medel fått bestrida denna vård, varjämte han själv bekostat mekaniska ben. Någon sjukavlöning hade han icke heller uppburit av statens järnvägar. Sedermera har distriktsförvaltningen vid statens järnvägars femte distrikt tilldelat *Jonsson* en årlig livränta av 300 kronor från och med den 4 februari 1913.

Huru vid olycksfallet tillgått framgår av bilagda avskrifter av protokoll, som förts dels vid polisförhör med järnvägspersonalen, dels av distriktssekreteraren vid femte distriktet vid förhör med den överkörda banvakten. Att denne icke själv varit vållande till olyckan torde få anses uppenbart, och att statens järnvägar är ersättningsskyldig har erkänts genom livräntebrevets utfärdande.

Då den beviljade livräntan är alldeles för liten för ett nödtorftigt uppehälle, och då den inkomst som *Jonsson* av eget arbete förmår bereda sig är mycket ringa, vågar jag hemställa, att riksdagen måtte tillerkänna honom ett årligt understöd utöver livräntan, vilket är så mycket mera behöfligt, som *Jonsson* saknar egna tillgångar och kostnaderna för ombyte och underhåll av mekaniska ben uppgivas vara rätt stora.»

Beträffande vid motionen fogade intyg får utskottet hänvisa till motionen.

Järnvägs-
styrelsen.

Järnvägsstyrelsen har på anmodan av statskontoret i avgivet yttrande anfört:

»Såvitt framgår av motionen angående årligt understöd åt förre extra banvakten Erik Jonsson föreligga i detta fall icke några särskilda omständigheter, som synas böra föranleda därtill, att Jonsson beredes en bättre ställning än andra arbetare, som på grund av genom olycksfall i statens tjänst åsamkad skada jämlikt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete äro berättigade till livränta av statsmedel med ett årligt belopp av 300 kronor, och vilka, i likhet med Jonsson, äga att utöver livräntan uppbära tilläggsersättning med ett årligt belopp av 225 kronor i enlighet med kungl. kungörelsen den 28 juni 1918 angående förhöjning av vissa till i statens tjänst skadade arbetare med flera av statsmedel utgående livräntor med mera.

Med anledning av motionärens uppgift, att Jonsson själv skulle hava fått vidkännas kostnaden för anskaffande av mekaniskt ben samt att han icke heller skulle hava uppburit någon sjukavlönning från statens järnvägar, tillåter sig kungl. styrelsen framhålla, att denna uppgift visat sig icke vara riktig. Enligt vad kungl. styrelsen inhämtat från vederbörande distriktsförvaltning har till Jonsson utbetalats dels ersättning för kostnaden för mekaniska ben, och dels såsom sjukavlönning full avlönning för tiden 31 juli 1912—3 februari 1913, varjämte han tillika erhållit ersättning för honom på grund av olycksfallet åsamkade utgifter för skjutsar och läkarintyg.»

Statskontoret.

I likhet med järnvägsstyrelsen har statskontoret ansett, att särskilda skäl icke förebragts för beredande åt Jonsson av större förmån än den, som tillkommer andra i statens tjänst genom olycksfall skadade arbetare.

Utskottet.

Även utskottet anser, att några särskilda skäl icke förebragts för att bereda Jonsson större förmån än den, som tillkommer andra arbetare, vilka på grund av genom olycksfall i statens tjänst åsamkad skada jämlikt 1901 års lag äro berättigade till livränta av statsmedel med ett årligt belopp av 300 kronor och vilka i likhet med Jonsson äga att jämlikt kungörelsen den 28 juni 1918 utöver livräntan uppbära tilläggsersättning med 225 kronor om året.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion l: 64 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Angående
tilläggspen-
sion åt förre
stationskarlen
Nils Månsson.

6:o) I en inom andra kammaren väckt motion nr 37 hemställer herr *Jensen*, med instämmande i motionens syfte av sju andra av kammarens ledamöter, »att riksdagen måtte bevilja f. d. stationskarlen

vid statens järnvägar *Nils Månsson* en årlig tilläggspension av fyra-hundraåtta (408) kronor, att utgå av trafikmedel från och med den 1 januari 1919.»

Till stöd för motionen anföres följande:

»Under vagnsväxling å Lunds station natten mellan den 2 och 3 juni 1875 överkördes och skadades stationskarlen *Nils Månsson*, så att båda benen måste amputeras. Efter erhållen sjukhusvård kunde han på grund av sin invaliditet, inte mera användas i järnvägens tjänst, utan erhöi, enligt då gällande bestämmelser för statens järnvägars pensionsinrättning, en årlig pension av etthundra-nittiotvå (192) kronor.

Någon vare sig engångsskadeersättning eller ersättning för sveda och värk erhöi inte. Då denna pension var otillräcklig att försörja familjen på, har ifråga-varande person sysslat med tillverkning och försäljning av lättare bleckslageri-arbeten, varigenom han förskaffat sig en nödtorftig bärning. Under de senaste åren har emellertid *Månssons* arbetsförmåga i väsentlig grad nedsatts (han är över 72 år gammal), varigenom arbetsinkomsten undan för undan minskats. Härtill kommer, att, även om arbetskrafterna stått bi, materialtillgången under krigsåren blivit allt mindre och mindre, vilket haft till följd att den lilla kundkrets som funnits har försvunnit och därmed även arbetsförtjänsten. Under sådana förhållanden synes mig rättvisa och billighet bjuda, att staten genom utökning av pensionsbeloppet träder hjälpande emellan.»

Beträffande vid motionen fogade intyg får utskottet hänvisa till motionen.

På anmodan av statskontoret har järnvägsstyrelsen i avgivet yttrande anfört följande:

*Järnvägs-
styrelsen.*

»På sätt uppgivits i motionen om tilläggspension åt förre stationskarlen *Nils Månsson* är denne tillförsäkrad en årlig pension av 192 kronor.

Under de senare åren har *Månsson* i egenskap av f. d. befattningshavare i statens tjänst varit i åtnjutande av krigstidstillägg, vilket under år 1918 utgått med tillhopa 396 kronor.

Enär det olycksfall, till följd varav *Månsson* blivit invalid, inträffat före den tidpunkt, då lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägsdrift trädde i kraft, har i detta fall tilldelande av engångsskadeersättning eller ersättning för sveda och värk åt den skadade icke kunnat äga rum.

Med hänsyn härtill och till otillräckligheten av det belopp, som *Månsson* äger uppbära i pension, synes det kungl. styrelsen icke vara något att erinra mot, att staten genom beviljande av en tilläggspension träder hjälpande emellan i detta fall.

Beträffande denna tilläggspensions belopp, som av motionären föreslagits skola bestämmas till 408 kronor, håller kungl. styrelsen före, att tilläggspensionen lämpligen bör tillmätas så, att densamma jämte pensionen motsvarar vad som högst

kan utgå i årlig livränta och tilläggsersättning till en arbetare, som på grund av skada genom olycksfall i statens tjänst är berättigad till livränta av statsmedel enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete. Då högsta livränta enligt nämnda lag utgår med 300 kronor om året, samt tilläggsersättningen enligt förberörda kungl. kungörelse den 28 juni 1918 motsvarar tre fjärdedelar av livräntan, utgör en dylik arbetares högsta ersättning av statsmedel tillhoppa 525 kronor. Med tillämpning av den här ovan angivna beräkningsgrunden skulle alltså tilläggs pensionens belopp i detta fall böra bestämmas till 333 kronor.

Under förutsättning att de grunder, efter vilka krigstidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst kommer att utgå under år 1919, icke bliva mindre fördelaktiga än de under år 1918 tillämpade, samt att Månsson berättigas uppbära en tilläggs pension av 333 kronor om året från ingången av detta år, skulle sammanlagda beloppet av de honom under samma år i egenskap av pensionär tillkommande förmåner utgöra i det närmaste 1,100 kronor.»

Statskontoret har för sin del åberopat järnvägsstyrelsens yttrande:

Utskottet.

Med hänsyn till vad i ärendet förekommit, har utskottet icke något att erinra mot, att staten i detta fall träder hjälpande emellan genom beviljande av tilläggs pension. Beträffande beloppet av densamma instämmer utskottet med järnvägsstyrelsen därutinnan, att tilläggs pensionen bör tillmätas så, att densamma jämte pensionen motsvarar vad som högst kan utgå i årlig livränta och tilläggsersättning till en arbetare, som på grund av skada genom olycksfall i statens tjänst är berättigad till livränta av statsmedel enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete. Med tillämpning av den här ovan angivna beräkningsgrunden skulle alltså tilläggs pensionens belopp i detta fall bestämmas till 333 kronor. Tilläggs pensionen torde böra utgå från och med innevarande års början och anvisas av trafikmedel.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 37, må besluta, att förre stationskarlen Nils Månsson må utöver honom redan tillerkänd pension från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid åtnjuta en årlig tilläggs pension av trehundra-trettio-tre kronor att utgå av trafikmedel.

7:o) I en inom andra kammaren under nr 60 väckt motion har herr *Hedlund* i Östersund hemställt »att riksdagen ville besluta att ett årligt understöd å 300 kronor må fr. o. m. den 1 januari 1919 utgå till änkan *Märta Brita Eriksson*, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förbliver, ävensom 100 kronor årligen till ett vart av hennes två minderåriga barn intill fyllda 18 år;

*Angående
årliga under-
stöd åt än-
korna Märta
Brita Eriks-
son och Anna
Maria Hall-
gren samt
deras minder-
åriga barn.*

och likaledes att riksdagen måtte bevilja änkan *Anna Maria Hallgren* ett årligt understöd å 300 kronor att utgå från den 1 januari 1919, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förbliver, ävensom 100 kronor årligen till ett vart av hennes tre barn intill fyllda 18 år.»

Till stöd för berörda hemställan har anförts följande:

»Såsom av bifogade intyg framgår avled i Östersund linjearbetaren *Laurentius Eriksson* den 11 september 1918 och linjearbetaren *Olof Edvin Hallgren* den 17 september samma år. Båda borttrycktes helt hastigt av den i Östersund under denna tid häftigt rasande s. k. spanska sjukan. *Laurentius Eriksson* efterlämnar hustru samt två minderåriga barn jämte aldrig moder.

Då änkan *Eriksson* på grund av att det ena barnet är mycket klent hindras i sitt arbete, kan hon, ehuru frisk, ej så verksamt bidra till familjens uppehälle som eljest varit möjligt.

Änkan *Hallgren* har tre minderåriga barn, varav det ena är fött 6 veckor efter mannens död. Då hon dessutom lider av tuberkulos, torde härigenom hennes möjligheter att bidra till familjens uppehälle vara helt uteslutna.

Enligt bifogade intyg finnes ingen behållning i någotdera boet.

Eriksson hade genomgått kurser i apparatkännedom under åren 1917 och 1918 och *Hallgren* kurs för utbildning av reparatörer år 1913 och kurs i apparatkännedom år 1916. Båda hade enligt närslutna intyg visat synnerlig nit och skicklighet i sitt arbete samt skulle såsom av utdrag av skrivelse från linjeingenjören i Östersund framgår med all sannolikhet nu hava erhållit ordinarie befattning vid telegrafverket, därest de ej helt hastigt avlidit. Hade de varit ordinarie i tjänsten, hade ju deras efterlevande varit berättigade erhålla pension.»

Beträffande vid motionen fogade intyg får utskottet hänvisa till motionen.

På anmodan av statskontoret har telegrafstyrelsen i avgivet yttrande anført:

*Telegraf-
styrelsen.*

»Med anledning av ifrågasatt understöd åt linjearbetarna *L. Erikssons* och *O. E. Hallgrens* efterlevande får kungl. telegrafstyrelsen med vitsordande av de i den remitterade motionen lämnade uppgifter meddela, att linjedirektören i Sundsvall uti skrivelser den 27 september och den 27 oktober 1918 bland annat gjort framställning om beredande av understöd utöver föreskriven begravningshjälp åt förenämnda efterlevande. I skrivelse den 29 oktober 1918 har kungl. telegrafstyrelsen tillkännagivit, att kungl. styrelsen icke kunnat bifalla framställningen om beredande av sådant understöd. Skälet härtill har varit, att det syntes kungl.

styrelsen som om dylik förmån med samma rätt borde tillkomma efterlevande i motsvarande ställning efter varje i telegrafverkets tjänst avliden arbetare. Det har då framstätt såsom föga överensstämmande med rättvisa att i allenast enstaka fall söka utverka dylikt understöd.»

Statskontoret. Även statskontoret finner det betänkligt att slå in på den vägen att med statsmedel pensionera efterlevande efter arbetare, då såsom i förevarande fall några alldeles särskilda skäl icke synas föreligga.

Utskottet. Med hänsyn till vad myndigheterna i ärendet anfört, anser sig utskottet böra avstyrka bifall till motionen och hemställer,

att förevarande motion II:60 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

*Angående
pension åt
schaktmästare
Jöns
Gustaf
Strandberg.*

8:o) I en inom andra kammaren väckt motion nr 57 har herr *Wikström* hemställt, »att riksdagen måtte åt schaktmästaren *Jöns Gustaf Strandberg* för hans återstående livstid bevilja en årlig pension av trehundra kronor att från och med år 1920 utgå av allmänna indragningsstaten».

Till stöd för berörda hemställan har motionären anfört följande:

»Bland de många, vilka utöva en gagnande verksamhet i det allmännas tjänst, märkas de schaktmästare vid statsunderstödda företag, vilka arbeta såsom posthavande inom väg- och vattenbyggnadsdistrikten. Då dessa schaktmästare till två tredjedelar avlönas av statsmedel, borde de anses såsom statstjänare, men som de icke erhålla sin lön direkt av staten utan av de tjänstemän, som äro kontrollanter vid de allmänna arbetena, hava de icke rätt till pension, när de av ålder och slit blivit kasserade.

Emellertid har riksdagen vid olika tillfällen i särskilda fall beviljat understöd åt behövande, uttjänade arbetare i statens tjänst; och vid sådant förhållande vågar jag vördsamt hemställa om ett understöd åt en dylik arbetare, nämligen åt schaktmästaren *Jöns Gustaf Strandberg*, från *Loshult*, nu boende i *Skellefteå*.

Av närlagda intyg framgår, att *Strandberg*, som är född år 1859, under de senaste 35 åren — med undantag för vissa perioder — tjänstgjort vid allmänna arbeten, samt att han nu vid nedsatt arbetsförmåga är i behov av pension.»

Beträffande vid motionen fogade intyg får utskottet hänvisa till motionen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

På anmodan av statskontoret har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i avgivet yttrande anfört följande:

»Det låter sig å ena sidan ej förneka, att löner till arbetare vid statsunderstödda företag till så stor del utgöras av statsmedel, som statsbidraget förhåller

sig till den verkliga kostnaden. Men å andra sidan synes denna omständighet icke vara av beskaffenhet att kunna grunda samma intresse hos staten att tillgodose dessa arbetare med pension som beträffande statens egna arbetare. Arbetaren vid statsunderstödda företag har till arbetsgivare, icke staten, utan vederbörande arbetsdirektion, vägstyrelse eller entreprenör. Det på statens egenskap av arbetsgivare grundade intresse att tillgodose sina arbetare med pension föreligger här således icke.

Genom lagen om allmän pensionsförsäkring har staten dragit försorg om de medborgare, som ej för särskild tjänst erläggas pensionsavgifter. Att i förevarande fall därutöver utsträcka statens skyldighet synes kungl. styrelsen icke tillrådligt.»

För egen del har statskontoret anfört.

»Såsom kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhållit, kunna schaktmästare icke anses vara anställda i statens tjänst och hava icke på annat sätt åtnjutit inkomst av statsmedel än att deras avlöning vid statsunderstödda vägföretag delvis kan anses hava utgått av det till företaget beviljade statsbidrag. Av en bilaga till motionen synes visserligen framgå, att schaktmästaren Strandberg även tjänstgjort vid något för statens räkning utfört arbete, men uppgift saknas såväl rörande omfattningen av sådan tjänstgöring som ock huruvida han därvid varit av statmyndighet anställd eller om han endast biträtt en entreprenör. Såvitt kungl. statskontoret har sig bekant har pensionering i dylikt fall hittills icke förekommit, och det synes med hänsikt till de vittutseende konsekvenserna betänkligt att nu vidtaga åtgärd i sådant syfte, i all synnerhet då ingen som helst utredning föreligger om vart ett sådant steg skulle leda.»

Statskontoret.

Såsom statskontoret framhåller, har någon pension i fall liknande detta hittills icke förekommit, och anser utskottet i likhet med nämnda ämbetsverk med hänsyn till de vittgående konsekvenser, som ett bifall till motionen skulle kunna frankalla, det innebära betänkligheter att vidtaga någon åtgärd i motionens syfte.

Utskottet.

Utskottet hemställer därför,

att förevarande motion II:57 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 maj 1919.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Reservationer:

vid punkten 1:o) ang. understöd åt f. postköraren C. G. Johansson:

av herrar *Hedenstierna, Neiglick, Wickman, Enhörning, Lindgren, Sommelius* och *Jonsson* i Gumboda, vilka anført följande:

»Med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst rörande Johanssons verksamhet och då Johansson icke innehaft statstjänst, hava vi ansett, att utskottet bort avstyrka bifall till motionärernas framställning.»

vid punkten 6:o) ang. tilläggs pension åt f. stationskarlen Nils Månsson:

av herrar *Edbom, Borggren, Bäcklund* och *Lovén*, vilka yrkat bifall till motionen; samt

vid punkten 7:o) ang. understöd åt änkorna M. B. Eriksson och A. M. Hallgren m. m.:

av herrar *Edbom, Borggren, Bäcklund* och *Hagman*, vilka yrkat bifall till motionen med den ändring, att understödet till vart och ett av barnen måtte bestämmas till 75 kronor om året att utgå till och med det år, varunder det fyller 18 år samt att de föreslagna understöden måtte utgå av telegrafverkets medel, i den ordning som gäller för utbetalande av fyllnadspensioner.